

Udskriftsdato: 1. januar 2026

KEN nr 9203 af 07/05/2012 (Gældende)

## Pressenævnets kendelse i sag nr. 12-70-00202

---

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: 12-70-00202

## Pressenævnets kendelse i sag nr. 12-70-00202

### Resumé

Klagerne – TrygFonden, Dansk Sundhedsinstitut og Anæstesi- og operationsklinikken, Rigshospitalet – klagede over en artikelserie om akutlægehelikopter i Ekstra Bladet og på ekstrabladet.dk.

### Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

#### *Retlig interesse*

Da såvel TrygFonden som Dansk Sundhedsinstitut og Anæstesi- og operationsklinikken på Rigshospitalet er omtalt i artiklerne, har samtlige klagere retlig interesse i, at klagen realitetsbehandles.

#### *God presseskik*

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende, jf. punkterne A.1 og A.3.

Efter det oplyste lægges til grund, at sammenligningsgrundlaget – men ikke datamængden – efter ”review”-gruppens gennemsyn blev ændret, da der i sammenligningsgrundlaget vedrørende svært traumatiserede patienter i den foreløbige evalueringsrapport var anvendt oplysninger vedrørende lettere tilskadekomne. Den endelige konklusion fastslog, at dødeligheden for svært tilskadekomne i perioden før akutlægehelikopterens indsættelse var højere end efter indsættelsen.

Pressenævnet finder, at Ekstra Bladet på baggrund af de tilsendte evalueringsoplysninger – og navnlig henvisningerne til det ændrede datagrundlag – i artiklen burde have præciseret årsagen til den endelige konklusion. Ved at udelade denne konkrete oplysning giver artiklerne indtryk af, at den foreløbige og den endelige rapport konkluderer forskelligt på et identisk sammenligningsgrundlag, hvilket ikke er korrekt. *Nævnet udtaler på denne baggrund kritik af Ekstra Bladet* for at udelade en væsentlig oplysning i omtalen af evalueringsrapporten.

#### *Genmæle*

Det følger af medieansvarslovens § 36, stk. 1, at anmodning om genmæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

På baggrund af interviewet af 15. februar 2012 med TrygFondens forskningschef, Anders Hede, og den e-mail af 15. februar 2012 kl. 17.31, som fondens projektchef for akutområdet, Grethe Thomas, sendte til Ekstra Bladet, lægges det til grund, at de afviste, at fonden havde udpeget nogle af de reviewere, som gennemgik evalueringsrapporten.

Pressenævnet finder det udokumenteret, at TrygFonden skulle have udpeget nogle af de personer, som reviewede den foreløbige evalueringsrapport. Da oplysningen kan være egnet til at betvivle rappor-

tens konklusioner og påføre klagerne skade af betydning, er klagerne berettiget til at få bragt et genmæle heroverfor. Det forhold, at Ekstra Bladet gengav Anders Hedes afvisning af at have lagt pres på nogen, kan ikke føre til et andet resultat.

**I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af Ekstra Bladet og ekstrabladet.dk efter retningslinjerne i lovens § 39 at offentliggøre et kendelsesresumé.**

TrygFonden, Dansk Sundhedsinstitut og Anæstesi- og operationsklinikken, HovedOrtoCentret, Rigshospitalet (HOC) har klaget til Pressenævnet over to artikler på ekstrabladet.dk den 17. februar 2012 og ni artikler i Ekstra Bladet den 17. og 18. februar 2012, idet de mener, at god presseskik er tilsidesat. Klagen omfatter endvidere avisens afslag på genmæle.

### **1 Sagsfremstilling**

#### *Forløbet forud for offentliggørelse af artiklerne*

I 2011 blev nedsat en undersøgelsesgruppe, der blandt andet skulle evaluere et forsøg med brug af akutlægehelikopter. Den foreløbige rapport "*Akutlægehelikopter i Danmark*" blev sendt til den lægefaglige gruppe den 15. november 2011 med henblik på at indhente gruppens kommentarer. Af teksten nederst på rapportens sider fremgik følgende: "*Akutlægehelikopter evalueringsrapport til review (fortrolig): 15-11-2011*". Den endelige rapport blev offentliggjort i januar 2012.

Forud for offentliggørelsen af de påklagede artikler interviewede Ekstra Bladet Jes Søgaard, direktør for Dansk Sundhedsinstitut (DSI), om akutlægehelikopterordningen i Region Sjælland og Region Hovedstaden. Ekstra Bladet har over for Pressenævnet fremlagt en udskrift af interviewet, der fandt sted den 15. februar 2012, hvoraf bl.a. følgende fremgår:

*Journalist:* Som jeg forstod på dig sidst, blev det første udkast sendt til review i to instanser: Et internt og et eksternt.

*Jes Søgaard:* Altså Trygfonden – som har stået for hele dette helikopterforsøg, herunder at der skulle være en forskningsbaseret evaluering – de foranstalter deres egen reviewproces, hvor de har nogen på. Det må du høre nærmere om hos Grethe Thomas [TrygFondens projektchef for akutområdet, herunder akutlægehelikopter-ordningen]. Hvor mange de har, ved jeg ikke, men de har i hvert fald [Person A], som er præhospitalschef i Region Midtjylland. Hun ringede nemlig til mig. Så det er den ene proces, der bliver sat i gang. Den anden er den, DSI altid har. DSI har altid to eksterne reviewere på og én fra ledelsesgruppen. Det var så mig i det her tilfælde. Til såkaldt internt review.

*Journalist:* Okay. Så du har ikke haft noget med Trygfondens review at gøre. Du har været en del af det interne review, ligesom for at dobbelttjekke.

*Jes Søgaard:* For os er Trygfonden en kunde, som bestiller en evalueringsrapport hos os og Rigshospitalet. De gør det så gennem noget, der hedder styregruppen, for det projekt, hvor Trygfonden, ministeriet og de to regioner er med. Men Trygfonden forlanger som en del af. Altså, det er et krav til de to regioner i deres administration af den her helikopter, der skal, der foranstaltes en såkaldt forskningsbaseret evaluering. Det vil sige, at de skal levere data. Det overlader de så til projektets styregruppe at lave en kontrakt med os og Rigshospitalet om, at vi skal stå for den.

*Journalist:* At stå for evalueringsdelen?

*Jes Søgaard:* Det er derfor, at jeg refererer til Trygfonden som kunde. For os er det en kunde, der bestiller rapporten. Det, jeg så siger, er, at det er usædvanligt, at kunden også laver en review-rapport, men det blander vi os selvfølgelig ikke i. Principielt kender jeg ikke til de review-rapporter, som Trygfonden rekvirerede. Men fordi jeg snakkede med [Person A], som jeg har lavet forskning med på dette område i mange år. Hun ringede til mig, så jeg har på fornemmelsen, at den stemte meget overens med det,

jeg og [Person B], som er en af vores eksterne reviewere, havde. Det var at påpege nogle mangler i effektmålingen i den første udgave. Men det vil være mere fair, at du får det fra Grethe eller [Person A].

...

*Journalist:* Vi snakkede sidste gang om, at når nu Trygfonden har brugt så mange penge, så kan de generelt have en interesse i, at evalueringen ikke falder negativt ud.

*Jes Søgaard:* Det er på den ene side rigtigt. På den anden side, så kunne de faktisk – det er ren spekulation – bare have skrevet i forbindelse med donationen, at de gerne vil have den daglige chefs vurdering af, om det her har været en fordel. Så ville man have fået at vide, at man har reddet menneskeliv næsten hver dag. Men når det er sagt, så er det klart, at der formentlig ligger en forventning fra Trygfondens side om, at de faktisk får noget, der er forskningsbaseret. Hvor håndværket så at sige er i orden.”

Ekstra Bladet interviewede efterfølgende Anders Hede, forskningschef i TrygFonden. Ifølge Ekstra Bladet fremgår bl.a. følgende af interviewet:

”*Journalist:* Ja, der er en del repræsentanter fra regionerne i review-processen, det er jeg med på. Men der er også nogle fagfolk imellem – læger og forskere. Det er jo jer, der sender ud, så det er vel nogle, I har valgt, at I skal sende ud til?”

*Anders Hede:* Ja, ja, og i nogle tilfælde flyder tingene lidt sammen. Hvis du tager [Person A], som er ansvarlig for det præhospitale ovre i Region Midt. Hun er både læge og driftsansvarlig og havde, hvis jeg husker ret, mest nogle faglige kommentarer og sådan noget.”

Grethe Thomas, TrygFonden, sendte ved af 15. februar 2012 kl. 17.31 tilbagemeldingerne fra den lægefaglige gruppe til Ekstra Bladet (det er ikke oplyst, om det er før eller efter interviewene med Anders Hede og Jes Søgaard). Af e-mailen fremgik bl.a. følgende:

”Hermed reviewsvaret sendt samlet til DSI den 18. november, se nedenstående mail.

Du vil bemærke, at enkelte ikke anvendte tilmeldingsskabelonen og at det derfor ikke fremgår hvem de er, det gælder især filnavn ”Evaluering af akutlægehelikopter 16112011 – EFC – LK – PAH”, som er henholdsvis den præhospitale leder i Region Midt [Person A] og –Nord, samt lederen af akutlægehelikopteren i Region Midt. Deres review er særligt betydningsfuldt, idet de ikke har været tæt på projektet og dermed kan komme med uvildige input.”

Af tilbagemeldingen fra blandt andre [Person A] fremgik følgende:

”1. [...] Det spørgsmål der skal besvares må derfor være om ALH [Akutlægehelikopteren] har betydning for overlevelsen for patienter med diagnoser, hvor chance for overlevelse hænger sammen med en højtspecialiseret indsats leveret indenfor et vist tidsvindue. Dette spørgsmål kan stilles på to måder:

a) Er spørgsmålet om akutlægehelikopteren har betydning for overlevelsen af patienter med hhv. STEMI med behov for PCI eller for apopleksipatienter med behov for trombolyse eller svært kvæstede patienter (traumepatienter ISS >15) med behov for level 1 traumecenter intervention? For i så fald har evalueringen – som forventet – metodologiske problemer, idet antallet af patienter i de tre undersøgte patientgrupper, STEMI, apopleksi og alvorligt kvæstede er for lavt til at man kan opnå noget sikkert resultat. Er der på forhånd lavet styrkeberegninger?

b) Eller er spørgsmålet, om akutlægehelikopteren har effekt på overlevelsen samlet set for nogle af de kendte diagnosegrupper, hvor højt specialiseret indsats inden for en tidskritisk periode har betydning for overlevelsen – her afgrænset til PCI af STEMI og trombolyse af apopleksi og level 1 traumecenterintervention hos svært kvæstede? Jeg mener det er det relevante spørgsmål her i DSI delen af evalueringen, da den ønsker at belyse om ”akutlægehelikopteren redder leveår” – og det er det spørgsmål, der er baggrunden for den sundhedsøkonomiske analyse. Derfor mener jeg man skal se på den samlede overlevelse for de tre grupper her.

...

4. Min konklusion er derfor, at denne rapport viser.

a) at der samlet set er tendens til højere overlevelse for patienter, der har brug for højt specialiseret indsats på højt specialiserede afdeling, - her PCI ved STEMI, trombolyse ved apopleksi og level-1 traumecenter indsats ved alvorligt kvæstede defineret med ISS > 15. det er muligt at det samme mønster kan findes ved andre tidskritiske tilstande, men de er ikke undersøgt her.

b) Der er signifikant højere overlevelse for gruppen af patienter, der er svært kvæstede.”

Herudover modtog Ekstra Bladet kopi af tilbagemeldingerne af 16. november 2011 fra [Person C], Region Sjælland, [Person D], Region Sjælland og Rigshospitalets Forskningsgruppe, Rigshospitalet samt tilbagemeldinger af 17. november 2011 fra [Person E], Region Hovedstaden, Anders Hede, [Person F] og Grethe Thomas, TrygFonden samt [Person G], Region Hovedstaden.

Klinikchef for Anæstesi- og operationsklinikken, Jakob Trier Møller, rettede ved e-mail af 15. februar 2012 kl. 17.58 henvendelse til Ekstra Bladet. Af henvendelsen fremgik bl.a. følgende:

”Hvis du ønsker Rigshospitalets forskergruppes rolle i forbindelse med evalueringsrapporten forklaret eller ønsker en kommentar til din historie, er du meget velkommen – kontakt mig endelig. Du kan også komme til at tale med de 3 forskere i teamet, som har haft professor, overlæge, dr.med. [Person H] som leder.”

#### *De påklagede artikler*

Ekstra Bladet bragte den 17. februar 2012 forsideoverskriften ”*NY AFSLØRING. Kritisk rapport blev ændret: SE HVAD DU IKKE MÅ VIDE OM SKANDALE-HELIKOPTER*”.

Samme dag på side 6 bragte Ekstra Bladet artiklen ”*KRITISK RAPPORT FEJET AF BORDET*” med underoverskriften ”*Konklusionen du ikke måtte se: Ekspertvurdering af lægehelikopter blev lavet om*”. Af artiklen fremgik følgende:

”Lægehelikopteren, der skal redde liv i Region Sjælland og Hovedstaden, kan ikke flyve i dårligt vejr eller om natten.

Men sandheden om helikopteren kan vise sig at være mere end det – og langt alvorligere. Ekstra Bladet er kommet i besiddelse af en fortrolig førsteudgave af en ekspertrapport om helikopteren, som staten nu finansierer. Årlig pris: 23 mio. kr.

I den hemmelige konklusion bliver der sået stærk tvivl om, hvorvidt helikopteren overhovedet er pengene værd:

’Den kliniske evaluering har imidlertid ikke kunnet påvise signifikant reduktion i dødeligheden for nogen af de tre patientgrupper ved sammenligning af de patienter, der blev behandlet og fløjet med akuthelikopteren (forsøgsgruppen) med dem, der blev kørt med ambulance (kontrolgruppen).’

Konklusionen slutter:

’Samlet set er det således ikke på baggrund af den foreliggende evaluering entydigt, at etableringen af akutlægehelikopteren kan betragtes som effektiv ressourceanvendelse.’

Holdet af forskere fra Dansk Sundhedsinstitut (DSI) og Rigshospitalet bygger deres konklusion på data indsamlet over et år, mens forsøgsordningen med lægehelikopteren har været i gang.

#### *Piben får en anden lyd*

Efter at den fortrolige rapport er skrevet, sker der imidlertid ting og sager. For her skal den til gennemlæsning – eller ’review’ – blandt andet hos en række andre forskere.

Nogle af disse er – ganske usædvanligt for den type projekter – udpeget af Trygfonden, som har betalt 63 millioner kroner for forsøgsordningen, og som desuden også har finansieret evalueringsrapporten.

’Reviewet’ betyder, at offentliggørelsen af den endelige rapport udsættes godt en måned til 20. januar 2012. Og nu har piben pludselig fået en anden lyd: På Trygfondens hjemmeside kan man allerede dagen

før offentliggørelsen læse, at 'akutlægehelikopteren redder liv', og konklusionen i rapporten er da også ændret markant. Nu står der:

'Samlet set viser analysen, at en akutlægehelikopter kan indgå som et meningsfyldt supplement til det eksisterende præhospitale beredskab.'

En konklusion, som umiddelbart er noget mere spiselig for Trygfonden, der har postet de mange millioner i projektet.

#### *Uønsket konklusion*

Men den har sikkert også skabt glæde hos Falck, der bød ind på driften af helikopteren til underpris, men samtidig sikrede sig optionen til at fortsætte driften i halvandet år efter, at forsøgsordningen var afsluttet.

Kilder tæt på forløbet fortæller da også til Ekstra Bladet, at Trygfonden og Falck overhovedet ikke var tilfredse med konklusionen i den første rapport. Derfor arbejdede de aktivt på at få den ændret.

Ændret blev konklusionen i hvert fald, og nu hænger skatteborgerne på regningen for en helikopter, som ifølge den kritiske rapport er 'på kanten af, hvad der almindeligvis kan betragtes som omkostningseffektiv'."

Til artiklen var indsat følgende udklip af henholdsvis den foreløbige og den endelige evalueringsrapport:

#### **"FORELØBIG RAPPORT**

[Fra rapportens side 5: "Kapitel 1. Samlet konklusion"]

Den kliniske evaluering har imidlertid ikke kunnet påvise signifikant reduktion i dødeligheden for nogen af de tre patientgrupper ved sammenligning af de patienter, der blev behandlet og fløjet med akutlægehelikopteren (forsøgsgruppen) med dem, der blev kørt med ambulance (kontrolgruppen).

Samlet set er det således ikke på baggrund af den foreliggende evaluering entydig, at etableringen af akutlægehelikopteren kan betragtes som effektiv ressourceanvendelse.

Akutlægehelikopter evalueringsrapport til review (fortrolig): 15-11-2011 Side 5

Dommen over lægehelikopteren i det fortrolige udkast til ekspertgruppen.

#### **ENDELIG RAPPORT**

[Fra rapportens side 9: "Syntese: Samlet konklusion]

Samlet set viser analysen, at en akutlægehelikopter kan indgå som et meningsfuldt supplement til det eksisterende præhospitale beredskab.

Godt en måned senere i den endelige rapport ser konklusionen noget anderledes ud."

Samme dag på side 7 bragte Ekstra Bladet artiklen "*DANSK FOLKEPARTI: Det er meget problematisk*". Af artiklen fremgik, at Dansk Folkepartis sundhedsordfører fandt det problematisk, at evalueringsrapportens foreløbige og endelige konklusioner var så forskellige. SF's sundhedsordfører havde forståelse for Ekstra Bladets interesse for sagen, men han ville vente med at drage nogle endelige konklusioner, indtil evalueringen af hele lægehelikopterordningen var færdig.

På side 8 bragte Ekstra Bladet artiklen "*DIREKTØR FOR DANSK SUNDHEDSINSTITUT: Jeg kan godt se, det ser mærkeligt ud*" med underoverskriften "*Jes Søgaard var med til både første og anden rapport om lægehelikopteren*". Af artiklen fremgik følgende:

#### **"KONFRONTATION**

Direktør for Dansk Sundhedsinstitut, Jes Søgaard, har ikke blot sat sit navn på helikopter-rapporten, han var også en af de forskere, som havde den kritiske konklusion til review.

- *Hvordan vil du forklare, at man på en måned ændrer konklusionen så markant?*

- Forklaringen er, at der mellem den fortrolige preview-rapport og den endelige rapport ligger en omfattende peer review proces, hvor flere uafhængige forskere og eksperter uafhængigt af hinanden vurderer datamateriale og analyser og kommer med forslag til forbedringer og rettelser. Preview-rapport er et internt arbejdsnotat med meget foreløbige konklusioner.

- De uafhængige reviews påpeger en række mangler og kommer med nogle forslag, som både vi og forskerne på Rigshospitalet følger, og det ændrer faktisk noget på præmisserne og konklusionerne om sundhedseffekt.

- Alt det her betyder, at den overordnede konklusion ændres fra forbeholdene i preview-rapporten til noget, man kan kalde moderat positiv.

- *Eller et halvt tomt glas bliver halvt fyldt! - Der har været store økonomiske interesser involveret i dette projekt – både Trygfonden og Falck. Kan det have spillet ind på, hvordan den endelige konklusion er blevet?*

- Ikke som jeg ser processen, og jeg har været forholdsvis tæt på. Vi har ikke oplevet, at der har været nogle fra Trygfonden, som vi jo har været i løbende kontakt med, der har ønsket en bestemt ordlyd. I forhold til Falck kan jeg sige, at der overhovedet ikke har været kontakt.

- *Kan du forstå, hvis man som udenforstående undrer sig over, at man ændrer konklusionen så meget?*

- Ja, hvis man sidder og sammenligner de to 'konklusioner' kan det godt se mærkeligt ud, men forskningsprocessen har de her eksterne review-processer netop for med friske øjne at finde fejl og mangler, og det skete heldigvis her, siger Jes Søgaard."

På samme side bragte Ekstra Bladet artiklen *"TRYGFONDEN: Der er kun lavet marginale ændringer"*. Af artiklen fremgik følgende:

#### "KONFRONTATION

Forskningschef i TrygFonden, Anders Hede, afviser, at fonden skulle have påvirket konklusionen, så den blev mere positiv.

- Jeg har ikke lagt pres på nogen.

- *Men kan du forklare, hvordan konklusionen har ændret sig så drastisk?*

- Der var nogle mindre uoverensstemmelser mellem to datasæt, som forskerne afklarede.

Anders Hede forklarer, at forskerne af reviewerne blev rådet til at ændre kontrolgruppe. En ændring, der ifølge Hede gjorde undersøgelsen 'mindre usikker'.

- *Det kan godt være, at data er marginalt ændret, men det, der står i konklusionen, er jo ikke kun marginalt ændret.*

- Der kan godt være noget med sprogbruget, der er skiftet ud, men tallene har ikke ændret sig. Så noget af det har lidt karakter af, om glasset er halvfylt eller halvtomt.

- *Men tror du ikke, at ændringen af konklusionen kan være tungen på vægtskålen i forhold til, om politikerne gør helikopter-ordningen permanent eller ej?*

- Nej. Hvis resultaterne var markant anderledes end den forskning, man kender i forvejen, så skulle alarmklokkerne ringe, men her ligger resultaterne inden for den forskning, man kender."

På samme side bragte avisen endvidere artiklen *"SÅ FØRST RAPPORTEN EFTER OFFENTLIGGØRELSEN. Falck afviser pres"*. Falck, der driver akutlægehelikopteren, afviste ved direktøren, at Falck havde presset på for at få ændret konklusionen. Direktøren havde først set rapporten efter offentliggørelsen.

Internetavisen ekstrabladet.dk bragte samme dag artiklen *"Fortrolig rapport: Det må du ikke vide om lægehelikopteren"* med underoverskriften *"Konklusionen du ikke måtte se: Ekspert-vurdering af"*

*lægehelikopter blev lavet om*". Artiklen var en sammenskrivning af den trykte udgave af Ekstra Bladets artikler.

Ekstrabladet.dk bragte endvidere artiklen *"Tag legetøjet fra de store drenge"* med underoverskriften *"Region i oprør: Lægehelikopter er ikke pengene værd"*. Formanden for Region Hovedstadens udvalg for kvalitetsforbedringer, som undersøgte akutbetjeningen i regionen, var kritisk over for akuthelikopterordningen. Formanden var i artiklen citeret for, at hun var meget betænkelig ved, at man havde indført en akuthelikopter på baggrund af evaluerings-rapporten. Formanden anførte, at det måske ville være billigere at anvende Søværnets Operative Kommando.

Ved e-mail af samme dag rettede TrygFonden henvendelse til Ekstra Bladet og anmodede om genmæle. Af henvendelsen fremgik følgende:

"I forbindelse med Ekstra Bladets artikel *"Kritisk rapport fejlet af bordet"* fra dagens avis er der afgørende fejl i de forudsætninger, som avisen baserer sin artikel på. Derfor anmoder TrygFonden om optagelse af genmæle. Det er massemediernes opgave at bringe hurtig og korrekt information, og så langt det er muligt at kontrollere, om disse oplysninger er korrekte.

Ekstra Bladets journalister [journalist B] og [journalist A] er i denne sag blevet gjort opmærksom på fakta, men de har valgt at bringe oplysninger, som ikke er korrekte, og undlade at bringe oplysninger, som svækker avisens præmis.

I artiklen fremgår det, at kilder tæt på forløbet har fortalt Ekstra Bladet, "at TrygFonden og Falck overhovedet ikke var tilfredse med konklusionen i den første rapport. Derfor arbejdede de aktivt på at få den ændret". Ekstra Bladet insinuerer dermed, at TrygFonden og Falck har presset de to forskerhold fra henholdsvis Dansk Sundhedsinstitut og Rigshospitalet til at lave konklusionerne om. TrygFonden, forskerne fra Dansk Sundhedsinstitut og Rigshospitalet har klart afvist dette og har lagt alle indkomne kommentarer til arbejdsdokumentet (review-processen) frem for Ekstra Bladet. Men Ekstra Bladet har valgt at se bort fra disse vitale input. Det er ikke i orden over for TrygFonden, men det er i særdeleshed ikke i orden over for dygtige forskere – og det gælder både dem, der har udarbejdet rapporten, og dem der har reviewet den.

Vi vil derfor bede om, at avisen bringer nedenstående genmæle:

#### *Genmæle*

Det fremføres i artiklen *"Kritisk rapport fejlet af bordet"* i Ekstra Bladet den 17. februar, at TrygFonden har udpeget nogle af de forskere, som har foretaget gennemlæsning – eller 'review' – af analysen af akutlægehelikopteren. TrygFonden oplyser, at dette ikke er tilfældet, og at TrygFonden hverken direkte eller indirekte har haft indflydelse på valget af forskere.

I artiklen citeres fra forskernes arbejdsdokument, at den kliniske evaluering ikke har "kunnet påvise signifikant reduktion i dødeligheden for nogen af de tre patientgrupper", der indgår i evalueringen. Klinikchef på Rigshospitalet, Jakob Trier Møller, har i et interview med Ekstra Bladet den 16. februar fastslået, at reduktionen i dødeligheden er signifikant, men avisen har afvist at bringe denne oplysning.

Ekstra Bladet har også valgt at se bort fra kommentarerne fra de uafhængige reviews, som avisen har fået forelagt. Her fremgår det, at de foreløbige konklusioner i første udkast fra den 15. november 2011 var behæftet med fejl. TrygFonden og forskerholdet bag undersøgelsen oplyser, at dødeligheden i perioden før akutlægehelikopteren var 29 pct. for svært tilskadekomne, mens den var 14 pct. i de 12 første måneder med akutlægehelikopteren.

På vegne af TrygFonden og de to forskerhold fra Dansk Sundhedsinstitut og Rigshospitalet."

Ekstra Bladet bragte den 18. februar 2012 på side 2 lederartiklen *"Roterende legetøj"*. Af artiklen fremgik bl.a. følgende:

”TILLIDEN til, at kølig afvejning til fordel for patienterne altid afgør, hvad der postes penge i inden for sygehusvæsenet, har fået endnu et gok:

SENEST beskriver Ekstra Bladet, hvordan en rapport om bedrifterne fra den opreklamerede lægeheli-kopter i Region Sjælland og Hovedstaden forunderligt ændrede sig fra det skeptiske til det overstrømmen-de, inden rapporten nåede frem til offentligheden.

I FØRSTE omgang lød konklusionen, at lægehelikopteren rent overlevelsesmæssigt ikke gør særlig forskel for patienterne, i forhold til ambulancer. Men efter at den var blevet ’reviewet’ af Trygfonden, der har økonomisk interesse i forsøgs-helikopteren, tegnede den endelige konklusion et ganske anderledes succesbillede. Forklaringerne på den store forskel i tolkningen af tallene er fortsat ikke ligefrem krystal-klare.”

Samme dag på side 4 bragte Ekstra Bladet artiklen ”*INDSÆT FLYVEVÅBNET*” med underoverskriften ”*Skoser skandale-helikopter: Regional-politikere vil have SAR-tjenesten til at tage over fra omstridt lægehelikopter*”. Formanden for Region Hovedstadens udvalg for kvalitetsforbedringer foreslog nu sammen med formanden for Region Sjællands sundhedsudvalg at udbygge Flyvevåbnets ’Search And Rescue’-tjeneste (SAR) frem for at etablere en akutlægehelikopter-ordning. Det fremgik endvidere, at Dansk Folkepartis sundhedsordfører også var positivt indstillet over for idéen.

På samme side bragte Ekstra Bladet artiklen ”*FORMAND FOR AKUTUDVALGET: Tag legetøjet fra de store drenge*”. Artiklen var i det væsentlige identisk med artiklen ”*Tag legetøjet fra de store drenge*” bragt på ekstrabladet.dk den 17. februar 2012. Formanden for Region Sjællands sundhedsudvalg var citeret for, at han – trods det forhold, at der var tale om dels en foreløbig og dels en endelig evaluerings-rapport – fandt, at der var stor forskel på konklusionerne i de to rapporter.

På samme side bragte avisen artiklen ”*MINISTER: Vi ser på det*”. Af artiklen fremgik, at den daværen-de fungerende sundhedsminister oplyste, at der senest i efteråret 2012 skulle træffes beslutning om en varig akuthelikopterordning fra 2013, og at snitfladerne til forsvarrets SAR-beredskab i den forbindelse ville blive belyst.

Ekstra Bladet afviste ved e-mail af 19. februar 2012 at bringe genmælet med følgende begrundelse:

”...

I forhold til Jakob Trier Møllers udsagn om dødeligheden, er dette ikke blevet vurderet til at have journalistisk relevans, da artiklen omhandler det forhold, at konklusionen er blevet ændret markant. Ikke desto mindre bliver Jes Søgaard citeret for, at der kan påvises en forskel på sundhedseffekterne.

Oplysningerne om, at TrygFonden udpegede forskerne til review, stammer fra Jes Søgaard fra DSI. Denne oplysning er blevet foreholdt Anders Hede, som gav et meget vævende svar – til sidst afviste han dog, at TrygFonden havde udpeget forskerne. Denne udtalelse er ikke taget med i artiklen, da udvælgelsen af forskerne som sådan ikke var en del af den kritik artiklerne rejser. Kritikken går alene på den ændrede konklusion samt Trygfonden og Falcks indflydelse herpå – disse forhold har TrygFonden, DSI og Falck alle svaret på i artiklerne.

...”

## **2 Parternes synspunkter**

### **2.1 Klagernes synspunkter**

Dansk Sundhedsinstitut og Anæstesi- og operationsklinikken på Rigshospitalets har anført, at de har det videnskabelige ansvar for indholdet af den evalueringsrapport, Ekstra Bladet omtaler, hvorfor de er klageberettigede.

Samtlige klagere har anført, at det ikke er korrekt, når Ekstra Bladet skriver, at eksterne forskeres review er udpeget af TrygFonden: ”Nogle af disse er – ganske usædvanligt for den type projekter – udpeget af TrygFonden”.

Det er heller ikke korrekt, når Ekstra Bladet oplyser, at Jes Søgaard under et interview med avisen den 15. februar 2012 oplyste, at TrygFonden udpegede reviewere i forbindelse med evalueringen af akutlægehelikopteren. Det fremgår af udskriftet af interviewet, at Jes Søgaard var usikker på, om fonden gennemførte et internt review, og henviste til Grethe Thomas.

Ekstra Bladets journalister kontaktede senere samme dag Grethe Thomas, der forklarede, at der ikke var nogen intern reviewproces hos TrygFonden, og at det eksterne review blev foranstaltet af Dansk Sundhedsinstitut. To reviewere – hvis identitet indtil reviewets afslutning var TrygFonden ukendt – var udpeget af Dansk Sundhedsinstitut som led i instituttets almindelige procedure til at sikre videnskabelig kvalitet. Dette forskningsbaserede review blev gennemført af Dansk Sundhedsinstituts direktør, Jes Søgaard, og de to reviewere.

Grethe Thomas oplyste også, at [Person A] i sin egenskab af præhospitalsleder i Region Midtjylland var udpeget af regionen og Rigshospitalet til at være en del af projektets lægefaglige følgegruppe.

Dansk Sundhedsinstitut fremlagde den 24. oktober 2011 den foreløbige evalueringsrapport for den lægefaglige følgegruppe og evalueringsgruppen. Den 15. november 2011 modtog de lægefaglige medlemmer af de to grupper den foreløbige rapport pr. e-mail med opfordring til at komme med konstruktiv kritik til forskerne bag rapporten. Ingen af de lægefaglige medlemmer af de to grupper var udpeget af TrygFonden. E-mailen til de lægefaglige medlemmer og de efterfølgende input er sendt til Ekstra Bladet.

I Ekstra Bladets afslag på anmodningen om genmæle afviste avisen selv, at TrygFonden havde udpeget reviewere. Jakob Trier Møller har over for Ekstra Bladet afvist, at reviewerne og de sagkyndige var udpeget af TrygFonden. Hans udtalelse er imidlertid ikke medtaget i artiklen.

Det er ikke korrekt, når Ekstra Bladet anfører, at Jakob Trier Møller ikke har ønsket at udtale sig til citat og henvist til Jakob Trier Møllers e-mail af 15. februar 2012. I interviewet den 16. februar 2012 lagde Jakob Trier Møller indledningsvis op til, at han og journalisten først tog en baggrundssnak og efterfølgende skulle aftale citater.

I lederartiklen den 18. februar 2012 fremføres det: ”Men efter den var blevet ’reviewet’ af TrygFonden, der har økonomiske interesser i forsøgshelikopteren tegnede den endelige konklusion et ganske andet succesbillede. Forklaringerne på den store forskel i tolkningen af tallene er fortsat ikke ligefrem krystalklare.”

Dagen forinden oplyste TrygFonden i anmodningen om genmæle, at fonden hverken direkte eller indirekte har haft indflydelse på valget af forskere. Alligevel blev denne påstand genfremsat dagen efter i lederartiklen. Avisen har på skrift fået forelagt kommentarerne fra de sagkyndige og fået tilbudt adgang til de uafhængige revieweres kommentarer, hvilket normalt er fortrolig viden. Begge forskerhold har mundtligt eller pr. e-mail tilbudt at forklare reviewernes kommentarer og de deraf følgende ændringer i rapporten. Alligevel fremsættes i lederartiklen påstanden om, at forklaringerne på den store forskel i tolkningen af tallene fortsat ikke er krystalklare.

En væsentlig præmis for Ekstra Bladets historie er konklusionen i arbejdsudkastet, hvor det fremgår, at den kliniske evaluering ikke har kunnet påvise nogen signifikant reduktion af dødeligheden i de tre patientgrupper, når man sammenlignede patienterne i forsøgsgruppen med patienterne i kontrolgruppen.

Jakob Trier Møller har under interviewet med Ekstra Bladet den 16. februar 2012 fortalt, at reduktionen af dødeligheden for de svært traumatiserede patienter efter forskernes gennemregning af resultaterne faktisk viste at være signifikant – en halvering af dødeligheden. Han fremhævede over for journalisten, at de signifikante resultater for de svært traumatiserede patienter er et – rent lægefagligt – meget positivt resultat. Dette har haft afgørende betydning for konklusionen i den samlede rapport.

Ifølge afslaget på genmæle blev hans udsagn ikke vurderet til at være journalistisk relevant. Reduktionen i dødeligheden er imidlertid den væsentlige oplysning, der er baggrunden for den ændrede kon-

klusion. Når avisen afviser at beskæftige sig med selve forskningsresultaterne og de kliniske detaljer, fravælger avisen samtidig at bibringe læserne den bedst opnåelige version af sandheden.

Et review er et helt almindeligt element i en forskningsundersøgelse og har netop til formål at sikre, at der efterfølgende ikke stilles faglige spørgsmålstejn ved resultatet. Denne oplysning er gentagne gange blevet forklaret til Ekstra Bladets journalister.

Reviewerne påpegede, at der var anvendt en forkert kontrolgruppe ved vurderingen af dødeligheden for svært traumatiserede patienter. De svært traumatiserede patienter, som blev afhentet med akutlægehelikopteren, blev i arbejdsudkastet sammenlignet med en kontrolgruppe, som også indeholdt lettere tilskadekomne trafikofre. Denne metodefejl blev opdaget af reviewerne og nye beregninger gennemført. De fastslog, at dødeligheden i perioden før akuthelikopteren var 29 procent for svært traumatiserede patienter, mens den var 14 procent i de første 12 måneder med akutlægehelikopteren.

Ekstra Bladet har fået forelagt reviewernes kommentarer om metodefejlen og har fået forklaret denne metodeforskel som årsag til den ændrede konklusion om dødeligheden, men har udeladt disse væsentlige faktiske oplysninger.

## **2.2 Ekstra Bladets synspunkter**

Ekstra Bladet har anført, at Rigshospitalet og Dansk Sundhedsinstitut ikke er klageberettigede, da de påklagede forhold ikke vedrører Rigshospitalet og Dansk Sundhedsinstitut.

Ekstra Bladet har den 17. februar 2012 omtalt en forsøgsordning med anvendelse af akuthelikoptere i Region Sjælland og Region Hovedstaden. Forsøgsordningen skulle resultere i en efterfølgende faglig evaluering og konklusion, som herefter skulle danne grundlag for en politisk konklusion i efteråret 2012 om, hvorvidt forsøgsordningen skulle gøres permanent.

Resultatet af forsøgsordningen og evalueringen af denne er af væsentlig offentlig og politisk interesse, idet evalueringen for det første ville være afgørende for, om det offentlige fremover skulle afholde årlige millionudgifter til akutlægehelikopterordningen, og for det andet ville have betydning for, om patienter fremover skulle hjælpes med traditionel ambulancekørsel eller kun med en helikopterordning.

Såvel forsøgsordningen som omkostningerne ved evalueringen af denne er finansieret af TrygFonden, som har anvendt cirka 63 millioner kroner på forsøgsordningen, hvortil kommer udgifterne til evalueringen og review mv.

Ekstra Bladet har omtalt, at der findes to konklusioner i to forskellige rapporter, og at der i den endelige rapport skete en væsentlig ændring af konklusionen i den første rapport. Dette skete efter, at der blev gennemført et såkaldt review af den første rapport.

Såvel TrygFonden som Dansk Sundhedsinstitut betegner i de i artiklerne gengivne interviews forskellene i konklusionerne som et spørgsmål om, hvorvidt ”glasset er halvt fuldt eller halvt tomt”. Konklusionen er ifølge klagerne i det væsentlige den samme.

Ekstra Bladet informerer i artiklen om ændringen af konklusionen. Forskellen undrer, da begge rapporter er udarbejdet af de samme personer, der har haft adgang til de samme data. Der foreligger ikke nye data – kun en ændret vurdering af de samme fakta fra de samme personer, der udfærdigede den første rapport.

Ekstra Bladet har foreholdt Dansk Sundhedsinstitut, TrygFonden og Falck forholdene, og avisens artikler gengiver deres redegørelser, reviewets forløb og baggrunden for, at den endelige konklusion blev anderledes end den foreløbige konklusion. Det fremgår af artiklerne, at samtlige parter afviser, at der har været nogen form for indflydelse på forskningsresultaterne eller rapportens indhold.

Jes Søgaard oplyste under interviewet den 15. februar 2012, at TrygFonden foranstaltede deres egen review-proces. Han bekræftede to gange, at TrygFonden havde udpeget reviewerne til denne efteranalyse (review). [Person A] deltog i review-processen. Han nævnte under interviewet, at det var usædvanligt, at

en kunde udførte et review. Formuleringerne i artiklen og citeringen af Jes Søgaard i artiklen blev den 16. februar 2012 forelagt for Jes Søgaard, der bekræftede rigtigheden heraf.

Det fremgår af interviewet med Anders Hede den 15. februar 2012, at TrygFonden valgte at udsende den foreløbige rapport og forskningsresultaterne til blandt andre [Person A] med henblik på, at hun skulle kommentere det foreløbige rapportudkast som led i review-processen.

[Person A]s indlæg og kommentarer medførte, at rapportens konklusion ændres, så det ikke længere anbefales at afslutte projektet, men tværtimod anbefales det i konklusionen i den endelig evalueringsrapports konklusion at gøre ordningen permanent. To uafhængige kilder, Jes Søgaard og Anders Hede, har samstemmende oplyst, at TrygFonden udpegede reviewere. TrygFonden afviser i avisen at have haft indflydelse på rapporten. Heri ligger, at fonden afviser at have udpeget reviewere i reviewprocessen.

I interview med Jacob Trier Møller udtalte han sig uden for citat. Det kan derfor ikke bebrejdes Ekstra Bladet, at hans oplysninger om, at dødeligheden skulle være faldet signifikant, ikke gengives. I interviewet afviste han ikke, at TrygFonden har udpeget eller udvalgt fagkyndige personer, der indgik i review-processen. Det fremgår heller ikke af lederartiklen, at TrygFonden har udpeget personer, der har deltaget i reviewet.

Det er et faktum, at TrygFonden har gennemført et review af undersøgelsesrapporten. Dette fremgår af lederartiklen, ligesom det fremgår, at der herefter fremkom en konklusion indeholdende en positiv vurdering af forsøgsordningen.

At forklaringerne på den store forskel i tolkningen af tallene ikke ligefrem er ”krystalklare”, er lederartiklens subjektive vurdering på grundlag af de foreliggende oplysninger.

De interviewede personer har ikke været i stand til at redegøre for, hvad der var baggrunden for den ændrede konklusion. I de interviews, der er gennemført med klagerne, henvises der i generelle vendinger til, at der naturligvis fremkommer forslag til forbedringer og rettelser, at første rapport var et ganske foreløbigt udkast, at der under reviewet blev påpeget fejl og mangler og lignende. De relevante opfattelser er på fuldt dækkende vis gengivet i artiklerne.

For så vidt angår henvisningen til, at reviewerne skulle have påpeget, at der var anvendt en forkert kontrolgruppe, har Ekstra Bladet anført, at dette fremgår af artiklen ”*TRYGFONDEN: Der er kun lavet marginale ændringer*”. Ekstra Bladet beskæftiger sig ikke med kliniske detaljer eller forskningsresultater, som ikke er temaet for avisens artikler.

Da de påklagede oplysninger er korrekte, var der ikke grundlag for genmæle. Kritikken er endvidere allerede afvist af klagerne i artiklerne og med de begrundelser, som klagerne i artiklerne selv har valgt at anføre.

### **3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:**

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Jytte Scharling, Jan Kristensen, Janni Pedersen og Marianne Druedahl.

#### *Retlig interesse*

Da såvel TrygFonden som Dansk Sundhedsinstitut og Anæstesi- og operationsklinikken på Rigshospitalet er omtalt i artiklerne, har samtlige klageretlig interesse i, at klagen realitetsbehandles.

#### *God presseskik*

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende, jf. punkterne A.1 og A.3.

Efter det oplyste lægges til grund, at sammenligningsgrundlaget – men ikke datamængden – efter ”review”-gruppens gennemsyn blev ændret, da der i sammenligningsgrundlaget vedrørende svært traumatiserede patienter i den foreløbige evalueringsrapport var anvendt oplysninger vedrørende lettere tilskadekomne. Den endelige konklusion fastslog, at dødeligheden for svært tilskadekomne i perioden før akutlægehelikopterens indsættelse var højere end efter indsættelsen.

Pressenævnet finder, at Ekstra Bladet på baggrund af de tilsendte evalueringsoplysninger – og navnlig henvisningerne til det ændrede datagrundlag – i artiklen burde have præciseret årsagen til den endelige konklusion. Ved at udelade denne konkrete oplysning giver artiklerne indtryk af, at den foreløbige og den endelige rapport konkluderer forskelligt på et identisk sammenligningsgrundlag, hvilket ikke er korrekt. *Nævnet udtaler på denne baggrund kritik af Ekstra Bladet* for at udelade en væsentlig oplysning i omtalen af evalueringsrapporten.

#### *Genmæle*

Det følger af medieansvarslovens § 36, stk. 1, at anmodning om genmæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

På baggrund af interviewet af 15. februar 2012 med TrygFondens forskningschef, Anders Hede, og den e-mail af 15. februar 2012 kl. 17.31, som fondens projektchef for akutområdet, Grethe Thomas, sendte til Ekstra Bladet, lægges det til grund, at de afviste, at fonden havde udpeget nogle af de reviewere, som gennemgik evalueringsrapporten.

Pressenævnet finder det udokumenteret, at TrygFonden skulle have udpeget nogle af de personer, som reviewede den foreløbige evalueringsrapport. Da oplysningen kan være egnet til at betvivle rapportens konklusioner og påføre klagerne skade af betydning, er klagerne berettiget til at få bragt et genmæle heroverfor. Det forhold, at Ekstra Bladet gengav Anders Hedes afvisning af at have lagt pres på nogen, kan ikke føre til et andet resultat.

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af Ekstra Bladet og ekstrabladet.dk efter retningslinjerne i lovens § 39 at offentliggøre følgende:

[Overskrift]

#### **”Genmæle og kritik af artikler om akutlægehelikopter**

[Underoverskrift]

Pressenævnet kritiserer Ekstra Bladet for behandlingen af en evalueringsrapport. Den handler om et forsøg med en akutlægehelikopter. Pressenævnet har givet klagerne (TrygFonden, Dansk Sundhedsinstitut og Anæstesi- og operationsklinikken på Rigshospitalet), som står bag forsøget, ret til at få bragt deres kommentarer.

[Brødtekst]

Klagernes genmæle:

Det fremføres i artiklen *”Kritisk rapport fejlet af bordet”* i Ekstra Bladet den 17. februar, at TrygFonden har udpeget nogle af de forskere, som har foretaget gennemlæsning – eller ’review’ – af analysen af akutlægehelikopteren.

TrygFonden oplyser, at dette ikke er tilfældet, og at TrygFonden hverken direkte eller indirekte har haft indflydelse på valget af forskere.

I artiklen citeres fra forskernes arbejdsdokument, at den kliniske evaluering ikke har ”kunnet påvise signifikant reduktion i dødeligheden for nogen af de tre patientgrupper”, der indgår i evalueringen.

Klinikchef på Rigshospitalet, Jakob Trier Møller, har i et interview med Ekstra Bladet den 16. februar fastslået, at reduktionen i dødeligheden er signifikant, men avisen har afvist at bringe denne oplysning.

Ekstra Bladet har også valgt at se bort fra kommentarerne fra de uafhængige reviews, som avisen har fået forelagt. Her fremgår det, at de foreløbige konklusioner i første udkast fra den 15. november 2011 var behæftede med fejl. TrygFonden og forskerholdet bag undersøgelsen oplyser, at dødeligheden i perioden før akutlægehelikopteren var 29 pct. for svært tilskadekomne, mens den var 14 pct. i de 12 første måneder med akutlægehelikopteren.

Pressenævnets kritik:

Pressenævnet har kritiseret, at Ekstra Bladet har udeladt en væsentlig oplysning i artiklerne og pålagt os at bringe ovennævnte tekst. Hele kendelsen fra Pressenævnet kan læses på nævnets hjemmeside: [www.pressenaevnet.dk](http://www.pressenaevnet.dk)”

Afgjort den 7. maj 2012